

זרע שמשון המפואר

עם פירוש פרי שמשון

קובץ דרושים ערבים ומתוקים,
מרגליות זוהרות באור יקרות, מתורת רבינו
סיני ועוקר הרים, הפועל ישועות בקרב הארץ.
רבינו החיד"א וגדולי הדורות העידו עליו גדולות ונצורות.

המקובל האלקי החכם
רבי שמשון חיים נחמני זיע"א
בן רבי נחמן מיכאל זיע"א

מחבר הספרים הקדושים
'תולדות שמשון' ו'זרע שמשון'
אשר בירך והבטיח בני חיי ומזוני טבי ללומדים בתורתו,
ורבים נושעו בזכותו בכל מילי דמיטב.

הגליון בענייני
הגדה של פסח
יש לשמור נקי
לפסח!!

בוס ישועות

ליקוט מהמחברים זי"ע אשר אמרו שהלימוד
בספריהם פועל ישועות, ומהמחברים זי"ע
שנפטרו ללא זש"ק וטמנו כוחם בספריהם,
העוסקים בתורתם זוכים לישועות כמפורסם.

ל"ז האון המקובל חסידא קדישא
רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע
לפמור - להחנינו - להודישנו.

שם ושארית לדברים

גליון תצ"ד | הגדה של פסח

הגדה של פסח חידוש ב

הטעם שפסח נקרא חוקה

מקשה על שני טעמי החינוך לאכול דוקא צלי

פסוק 'זאת חקת הפסח' (שמות יב, מג).^א

קושיית המטה אהרן מדוע נקרא חוק

הקשה המטה אהרן (הגש"פ ד"ה רבן גמליאל) בשם
של"ה (מס' פסחים מצה עשירה אות קעא), למה
קרבן פסח נקרא 'חק'.

מתרץ, שנקרא חוק משום שהיה אמור להאכל בשני מקומות

ותרין, משום דקיימא לן (רמב"ם קרב"ם פ"ט ה"ה)
שהפסח לא יאכל בב' מקומות ולא
ידלג מבית לבית, והסברא הוא להפך שהרי
פסח ה' על הבית והיה לו לאכל אדרבא
בכמה מקומות, וזה חק.

מקשה, שבמצרים אכלו הפסח רק במקום אחד

והקשה הרב הנ"ל, דאם זכרון הגס היה מה
שדלג מבית לבית והרג בכורי
מצרים, שפיר היה לנו לדלג מבית לבית.
אכן זכרון הגס היה, על שפסח על בתי
ישראל, וישאל ישב בביתו וצוה אותם
(שמות יב, כב) 'ואתם לא תצאו איש מפתח
ביתו עד בקר', עכ"ל.

סיוע לדבריו שאיסור אכילה בשני מקומות הוא חוק

ובאמת שפשט הכתוב מסייע על סברא זו,
דכתיב (שמות יב, כז) 'ואמרתם זבח פסח
הוא וכו' אשר פסח וכו' ואת בתינו הציל',
שנראה שעקר הגס היה שהציל את בתינו.

עדיין קשה מדוע הפסח נקרא חוק

ועדין הקשיא במקומה עומדת, למה הפסח
נקרא חק'.

ונראה לומר, דאמרנו ו'ל' (פסחים צה, א) 'ככל
חקת הפסח יעשו אותו' וכן 'ככל
חקתיו' וכו' (במדבר ט, ג), דחקה הינו מצות
שבגופו כגון (שמות יב, ט) 'אל תאכלו ממנו נא
ובשל מבשל וכו' כי אם צלי אש' וכו"ו.

אם משום חשיבות, הרי שאר הקרבנות מותר לאכלם מבושל

והחננו (מצוה ז) נתן טעם למה צוה הכתוב
שהפסח יאכלו אותו צלי אש, לפי
שמאכל בשר צלי הוא מאכל המלכים
והשרים, ולפי שייצאנו לחרות נאכל צלי כדרך
השרים. ולפי טעם זה קשה, דהא בכל
הקרבנות נאמר (במדבר יח, ח) 'לך נתתם
למשחה' דהינו לגדלה, כדרך שהמלכים
אוכלים, ועם כל זה קיימא לן (זבחים ז, ב)
שבכללן הכהנים ושאין לשנות באכילתן
לאכלן צלויים שלוקים ומבשלים, ולמה הכא
דוקא צלי.

אם משום חפזון, מדוע אסור לאכול נא

ועוד נתן טעם אחר, שאכילת הצלי מורה על
החפזון שייצאו ממצרים ולא יכלו
לשהות עד שיתבשל בקדרה, עכ"ל. וגם על
טעם זה קשה, דלמה אסר להם לאכל נא
דהינו שאינו מבשל יפה, והלא אדרבא אם היו
אוכלים נא היה מורה על החפזון.

מכא דחית שני הטעמים, מובן מדוע נקרא חק

נמצינו למדים, שלטעם הראשון קשה מאי

פרי שמשונו

א. ויאמר ה' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו.
ב. שלא לצאת מבית לבית.
ג. ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים כנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו.
ד. והיות שעיקר ההצלה היה בבית, מובן שאכן אין לצאת מבית לבית.
ה. אחר שנתבאר שאכן בפסח מצרים לא יצאו מבית לבית, ועיקר ההצלה היה בבית, מובן שאכן אין לצאת מבית לבית. ונשאר תמוה מדוע הפסח נקרא חוק.
ו. לא ישאירו ממנו עד בקר ועצם לא ישרבו בו ככל חקת הפסח יעשו אתו.
ז. בארבעה עשר יום בחודש הזה בין הערבים תעשו אתו במעמדו בכל חקתיו וככל משפטיו תעשו אתו.
ח. במצות שבגופו הכתוב מדבר - לא ריבה את השני לדין ראשון אלא במצות שבגופו, כגון סדר עבודתיו ואכילת צלי, אבל לא למצות שאינן בגופו, כגון השבתות שאור (רש"י שם ד"ה אותו).
ט. לשון רש"י (זבחים צא, א): למשחה - לך נתתם למשחה, מתרגמין לרבו, והיינו לגדולה.

לך, כ) כְּדַכְתִּיב (תהלים קה, י) וַיַּעֲמִידָהּ לַיַּעֲקֹב לַחֵק וְכוּ' [לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם], וְעַתָּה גִּבְרִית הָיְתָה בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה' (דברים כו, ח) דְּהִינּוּ מִצַּד הַגְּבוּרָה שֶׁהָיָה גִּימְטְרִיָּא רִי"ו, וְכֵן כְּתוּב (שמות יד, יט-כא) וַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט שָׁהֶם רִי"ו אוֹתִיּוֹת. אַף פֶּסֶח נִקְרָא חֶק"א, שְׁשֹׁנִי פְּעָמִים ח"ק הֵם בְּגִימְטְרִיָּא רִי"ו"ב. וְכֵן הוּא רֹאשִׁי תְבוּת (שיח"ש ה, ב) קוֹל ד'וֹדִי ד'וֹפֶק"ב כְּמוֹ שֶׁכְּתוּבוֹ הַמִּקְבָּלִים (ליקוטי תנ"ך להאריז"ל, ישעיה).

שָׁנָא פֶּסֶח מְשָׁאָר קְרִבְנוֹת, אִם בְּכֻלָּם צָרִיךְ לֵאכֹל כְּדָרֶךְ שֶׁהַמְּלָכִים אוֹכְלִים, וְכָאֵן אָסֵר מְבַשֵּׁל בְּמַיִם. וְלִטְעֵם הַשְּׁנִי קֶשֶׁה, לָמָּה צוּה 'אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא'. וּמִשּׁוּם הַכִּי נִקְרָא קְרִבֵּן פֶּסֶח 'חֶק', שְׁאִין בּוֹ טַעַם נֶכּוֹן.

טעם נוסף, משום שמילה ופסח נקראים חוק

וְעוֹד יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁהוּאִיל שֶׁבְּזִכּוֹת אֵלּוּ שְׁנֵי הַמִּצְוֹת נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם - דָּם פֶּסֶח וְדָם מִלֵּה כְּנָ"ל. וְהַמִּלָּה נִקְרָא חֶק (נתחומא לך

סיכום החידוש:

לאכלם בשתי בתים בעוד שהקב"ה דילג מבית לבית. שהרי גם במצרים, נאסר לאכול בשני בתים. ועיקר ההגנה של דם הפסח, היה על הבית, כמו שכתוב 'את בתינו הציל', ומובן שאין לדלג מבית לבית.

*

טעם נוסף שנקרא חוק, על פי הרמז. ששני חק, של פסח ושל מילה, עולה בגימטריא רי"ו, שהוא שם של ע"ב שמות, שבו הקב"ה הוציא את ישראל ממצרים, והוא גימטריא 'גבורה' שגאל אותם ביד חזקה ובורוע חזקה. ועוד רמז יש ש'חק' גימטריא של ראשי תיבות קוֹל ד'וֹדִי ד'וֹפֶק, שמרמז על אהבת הקב"ה לישראל, שהוציאם לפני הזמן.

נתבאר הטעם שקרבן פסח נקרא חוק, לא עצם המצוה, אלא דין הקשור לגוף המצוה שצריך לאכול את הפסח דוקא צלי. שבספר החינוך הביא לזה שני טעמים, אך יש עליהם קושיה.

הטעם הראשון, משום שדרך המלכים לאכול צלי. וקשה על זה, שהרי בקרבנות נאמר שצריך לאכלם דרך גדולה, ומכל מקום מותר לאכול אותם כשהם מבושלים וכדומה.

הטעם השני, שאוכלים בחפזון לומר שכאשר יצאו ממצרים אכלו בחפזון. אך על טעם זה קשה, מדוע אם כן שלא יאכלו את הפסח נא - כשאנו מבושלים. והיות ששני טעמים אלו נדחו, נקרא חק.

ונדחה הסברה שנקרא חק, משום שאין

פרי שמשון

י. בפסוקים אלו מרמז שם של ע"ב שמות (רש"י סוכה מה, א). זה לשון הפסוקים: (פסוק יט) ויסע מלֵאךְ הָאֱלֹהִים הַהֶלֶךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ מֵאֲחֵרֵיהֶם וַיִּסַּע עֲמוּד הָעָנָן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֵד מֵאֲחֵרֵיהֶם, (פסוק כ) וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הָעָנָן וַהַחֹשֶׁךְ וַיָּאָר אֶת הַלֵּילָה וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלֵּילָה, (פסוק כא) וַיֵּט מִשָּׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיּוֹלֶךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל הַלֵּילָה וַיִּשָּׁם אֶת הַיָּם לַחֲרֵבָה וַיִּבָּקְעוּ הַמַּיִם. יא. כנ"ל, שכתוב (שמות יב, מג): זאת חֶקֶת הַפֶּסֶח. יב. מתוך תירוץ נוסף, שפסח נקרא 'חק', שחק המילה יחד עם חק הפסח, מצטרף למנין רי"ו, שהוא גימטריא גבורה, לומר שהקב"ה הראה גבורתו להוציאם ממצרים ביד חזקה ובורוע נטויה. יג. רמז נוסף יש בחק, שהגימטריא שלו הוא ראשי תיבות של הפסוק קוֹל דוֹדִי דוֹפֶק, המרמז על כך שהקב"ה מיהר לגאול את ישראל מיד מצרים, עוד לפני תום זמן השעבוד. זה לשון הפסוק: אָנִי שֹׁנֵה וְלִבִּי עַר קוֹל דוֹדִי דוֹפֶק פֶּתַחִי לִי אֶחָתִי רַעִיּוֹתִי יוֹנֵתִי תַמְתִּי יִשְׂרָאֵלִי נִמְלֵא טַל קַצְוֹתַי רִסְיִי לִלְלָה.

הגדה של פסח חידוש ח

ישראל צעקו רק על הגזירות שלא באו מחמת הדורות הקודמים

אֶת נִאֲקָתָם, דְּפָשִׁיטָא הוּא שְׁעֵשָׂה בְּזִכּוֹת
הָאֲבוֹת, שְׁהָרִי כִּף הִיתָה צַעֲקָתָם.

אֵלָּא וְדָאִי שְׁכּוֹנַת הַכְּתוּב בְּאֲמָרוֹ
וְנִצָּעַק אֵל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אִינוּ בְּמִשְׁמַע
שְׁצַעֲקוֹ בְּזִכּוֹת הָאֲבוֹת, אֵלָּא כּוֹנֵה אַחֲרֵת הִיתָה
לָהֶם, וְצָרִיךְ לִפְרֹשׁ מָה הִיא כּוֹנֵה זֶה. וּמִשּׁוּם
הַכִּי הֵבִיא הַפֶּסֶק 'וַיְהִי בִימֵי הָרַבִּים הָהֵם'
וְכוּ'. וְעוֹד קָשִׁיָּא לִיָּה עַל הַפֶּסֶק מַהוּ הַפֶּסֶל
שֶׁל 'וַיֵּרָא אֶת עֲנִינּוֹ וְאֶת עֲמָלּוֹ וְאֶת לַחֲצֵנוֹ',
וּמִשּׁוּם הַכִּי הֵבִיא הַפֶּסֶק לְתַרְץ הַכֹּל.

קבלו על עצמם החסאים שהם לכפרת הדורות הקודמים

וְהֵינּוּ דְאִיתָא בְּמַגְלָה עֲמָקוֹת (אופן רלו),
שִׁישִׁי־יִשְׂרָאֵל בְּמַצְרַיִם הָיָה לָהֶם לְתַנּוּן
כִּנְגֵּד מַה שִּׁפְגְּמוּ אַרְבַּעַה דּוֹרוֹת שְׁסִימָנָם
אִמְסִיָּה אֲנֹשׁ מִבּוֹל 'סְדוּם' הַפֶּלְגָה, וְזֶהוּ
הָרָאשִׁי תְּבוֹת 'הַמוֹצִיא אֶתְכֶּם מִתַּחַת
סִבְלוֹת מִצְרַיִם. וְלִכְּנָן סִבְלוֹ אַרְבַּעַה עֲנִשִּׁים,
דִּהֵינּוּ (שמות א, כב) 'כָּל הַבֶּן הַיְלֹד הַיֵּאֲרָה
תִּשְׁלִיכֶהוּ' כִּנְגֵּד דּוֹר אֲנֹשׁ, שִׁים אוֹקִינּוֹס
הַצִּיץ שְׁלִישׁוֹ שֶׁל עוֹלָם (מכילתא מס' דבחדש ו).
מְנִיעַת תְּשׁוּמִישׁ דִּהֵינּוּ פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ, כִּנְגֵּד
דּוֹר הַמִּבּוֹל שֶׁחֲטָאוּ בְּזִנּוּת וְלֹא הִיתָה כְּנֻתָם
לְהוֹלִיד בְּנִים לְקִיּוֹם הַמִּין, רַק כְּנֻתָם לְמִטְעַת
(לְנִטּוֹעַ) כְּרָמִים, כְּדִאִיתָא בְּמִדְרָשׁ רַבָּה

וְנִצָּעַק אֵל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ^א (דברים כו, ז), כְּמָה
שֶׁנֶּאֱמָר (שמות ב, כג) 'וַיְהִי בִימֵי הָרַבִּים
הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ וְכוּ' וַיֵּאֲנָחוּ וְכוּ', וַיִּשְׁמַע ה'
אֵל קוֹלָנוּ כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר (שם כד) 'וַיִּשְׁמַע ה' וְכוּ',
וַיֵּרָא אֶת עֲנִינּוֹ כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר (שם כה) 'וְכוּ'.

צָרִיךְ לְדַקְדֵּק, מַה בָּא הַמַּגִּיד לְהוֹדִיעֵנוּ, וּמֵאִי
קָשִׁיָּא לִיָּה בְּפֶסֶק 'וְנִצָּעַק' שֶׁהֵבִיא כְּמָה
פֶּסֶקִים לְתַרְץ זֶה הַפֶּסֶק.

הדיקוק הוא מדוע כתוב אלקי אבותינו

וַיֵּשׁ לּוֹמֵר, דְּקָשִׁיָּא לִיָּה מַה צָרִיךְ לּוֹמֵר כָּאֵן
'אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ', דָּאָף לְפִי הָאֲמָת
שֶׁהַקִּבָּה הוֹצִיאָם בְּזִכּוֹת הָאֲבוֹת כְּדִכְתִּיב
(שם כד) 'וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבֹרָהֶם
אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב', יִשְׂרָאֵל לֹא חָשְׁבוּ עַל זֶה,
רַק צָעֲקוּ בְּשִׁבְלֵי הַעֲבוּדָה קָשָׁה כְּדִכְתִּיב
(שם כג) 'וַיֵּאֲנָחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּצְעֲקוּ'
וְכוּ'. וְעוֹד, דְּמִפְשָׁטִיָּה דְקָרָא 'וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת
בְּרִיתוֹ' וְכוּ', נִרְאֶה שֶׁהוּא דְבָר נוסף שְׁעֵשָׂה
הַקִּבָּה בְּעֶצְמוֹ. וְעוֹד, דְּאֶמְרִינָן (ברכות י, ב) כָּל
הַתּוֹלָה בְּזִכּוֹת אַחֲרִים תּוֹלִין לוֹ בְּזִכּוֹת עֲצָמוֹ,
וְאִם יִשְׂרָאֵל תָּלוּ צַעֲקָתָם בְּזִכּוֹת הָאֲבוֹת, אָף
עַל פִּי שֶׁכָּאֵן לֹא הָיָה לָהֶם זְכוּת עֲצָמָן, עִם
כָּל זֶה לֹא הָיָה לוֹ לּוֹמֵר אֵלָּא 'וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים

פרי שמשונו

א. בעל ההגדה מביא פסוק זה מאמירת הביכורים בפרשת כי תבוא, ודורשו עם פסוקים בפרשיות של גלות וגאולת מצרים.
ב. זה לשון ההגדה: וְנִצָּעַק אֵל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹלָנוּ וַיֵּרָא אֶת עֲנִינּוֹ וְאֶת עֲמָלּוֹ וְאֶת לַחֲצֵנוֹ (דברים כו, ז). וְנִצָּעַק
אֵל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וַיְהִי בִימֵי הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאֲנָחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּצְעֲקוּ, וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹלָנוּ - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת
בְּרִיתוֹ אֶת אֲבֹרָהֶם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב (שם כד). וַיֵּרָא אֶת עֲנִינּוֹ - זוֹ פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּדַּע אֱלֹהִים (שם כה). וְאֶת עֲמָלּוֹ - אֵלּוּ הַבְּנִים. כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: כָּל הַבֶּן הַיְלֹד הַיֵּאֲרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ וְכָל הַבַּת תַּחֲיוֹן (שם א, כב).
וְאֶת לַחֲצֵנוֹ - זוֹ הַדִּחָק. כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלְחָץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לּוֹחֲצִים אוֹתָם (שם ג, ט). ג. שֶׁאִם הֵיוּ צוּעִקִּים
בְּזִכּוֹת הָאֲבוֹת, הִיָּה מִסְפִּיק לְכַתּוֹב שֶׁהַקִּבָּה שָׁמַע צַעֲקָתָם. ד. שֶׁלֹּא הֵיוּ מְכוּוֹנִים לְהַעֲמִיד בְּנִים (לְשׁוֹן רַבִּינוּ בְּפִרְשֵׁת נח
חִידוּשׁ א).

מְבִינִים מִה רְצוֹנוֹ לומר 'אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ'.

הקב"ה שמע לקולם מפני שקבלו הדין

והקב"ה שָׁמַע לְקוֹלָם וְהוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם
כְּדִכְתִּיב 'וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוֹ',
קוֹלָנוּ דוֹקָא, שְׁפִינן שְׂרָאָה שְׁהִיוּ מִצְדִּיקִים
עֲלֵיהֶם אֶת הַדִּין וּבִרְצוֹן נִפְשָׁם הָיוּ סוֹבְלִים
הַשְׁעָבוּד כְּדִי לְתַקֵּן עוֹן אֲבוֹתֵיהֶם, נִכְמְרוּ
רַחֲמֵיו עֲלֵיהֶם אֲף עַל פִּי שְׁעִדִּין הָיָה לָהֶם
לְגַמֵּר הַתְּקוּן^ט.

הרמז בפסוקים, כנגד הפגמים שעליהם נענשו

וְזֶהוּ 'וַיֵּרָא אֶת עֲנִינוֹ' זֶה פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ
שֶׁהוּא כְּנָגֵד דּוֹר הַמְּבוּל, 'וְאֵת עֲמֻלָּנוּ'
אֱלוֹ הַבְּנִים - 'כֹּל הַבֶּן הַיְלֹד' כְּנָגֵד דּוֹר אָנוּשׁ,
'וְאֵת לִחְצֵנוּ' זֶה הַדְּחָק שֶׁמִּחְמַת הַלַּחֲזֵץ וְהַדְּחָק
הָיוּ נִפְּוֹצִים בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם, וּמִשְׁקָעִים
בְּנִיהֶם בְּכַנֵּן כְּנָגֵד סְדוֹם וְהַפְּלָגָה. וְלִפִּי^י
שְׁאֵלוֹ הַשְׁתִּים לֹא הָיוּ גִזְרוֹת שֶׁל מִצְרַיִם אֲלָא
שְׁמִחַת גִּזְרוֹתָם גָּרְמוּ לַיִּשְׂרָאֵל אֱלוֹ הַשְׁתִּים^{יב},
מִשּׁוּם הֵכִי מִנָּאָם כְּאַחַת וְאָמַר זֶה הַדְּחָק, דְּלִפִּי
הַפֶּשֶׁט אֵין לוֹ הַכְּנָה מִהוּ זֶה הַדְּחָק^{יג}. וְהוֹצִיאָם
בְּחֶסֶדוֹ הַגָּדוֹל.

(ב"ר ל, ב). 'וַיִּפֶּץ הָעָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם'
(שמות ה, ב), כְּנָגֵד דּוֹר הַפְּלָגָה. וּכְנָגֵד סְדוֹם
שֶׁנִּהְפְּכוּ הָעָרִים עַל יוֹשְׁבֵיהֶּ, גַּם כָּאֵן שֶׁקְעוּ
בְּנֵיהֶם בְּכַנֵּן כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל (שמו"ר ב, ה).
וּבְכָל אֱלוֹ הַגִּזְרוֹת הָיוּ סוֹבְלִים יִשְׂרָאֵל, שְׁהִירִי
יודעים שִׁישׁ לָהֶם לְתַקֵּן קְלָקוֹלָם שֶׁל אֱלוֹ וְאֵין
מְקוֹם לָהֶם לִצְעֵק, שְׁהִירִי עַד שֶׁלֹּא נִשְׁלַם
הַתְּקוּן אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּגְאָלוּ.

צעקו לה' על גזירת שחיתת הילדים

אֲמַנָּם כְּשֶׁרָאוּ גִזְרָה זֹאת שֶׁל 'וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם'
שְׁהִיָּה שׁוֹחַט מֵאָה חֲמִשִּׁים יְלָדִים בְּבֶקֶר
וּמֵאָה חֲמִשִּׁים יְלָדִים בְּעֶרֶב כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שמו"ר א, לד), וְזוֹ אֵין לָהּ שִׁיכּוֹת
עִם הַדּוֹרוֹת הָרָאוּשׁוֹנִים, אֲזַ צְעִקוּ אֵל ה' לומר
מִה שִׁיכּוֹת יֵשׁ בַּגִּזְרָה זֹאת. 'וְנִצְעֵק אֵל ה' אֱלֹהֵי
אֲבֹתֵינוּ' כְּלומר בְּדִקְנוּ בְּקִלְקוֹל אֲבוֹתֵינוּ דְּהִינוּ
אֲרַבְעָה דּוֹרוֹת הָרָאוּשׁוֹנִים, וְלֹא מִצִּינוּ רְמֵז מִזֵּה
הַגִּזְרָה, וְלָמָּה הִבִּיאָה עֲלֵינוּ. וּמִשּׁוּם הֵכִי אָמַר
הַמַּגִּיד 'וְנִצְעֵק אֵל ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ' כְּמָה
שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת' וְכו',
שֶׁבְּפִסּוֹק זֶה שֶׁל 'וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם' אָנוּ

פרי שמשון

ה. שקבלו על עצמם הגזירה בסבלנות ובשקט.
ו. וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם (שמות ב, כג - כד), יָמִים שֶׁל צַעַר הָיוּ לְפִיכָךְ
קוֹרָא אוֹתוֹן רַבִּים וְכו', 'וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם', שֶׁנִּצְטַרַּע, וְהַמְצָרָע חָשׁוּב כְּמַת וְכו', 'וַיֵּאֱנָחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', לָמָּה נִתְאַנְחוּ לְפִי שֶׁאָמְרוּ
חֲרֻטוֹי מִצְרַיִם אֵין לָךְ רְפוּאָה אִם לֹא נִשְׁחָטוּ מִקְטְנֵי יִשְׂרָאֵל ק"נ בְּעֶרֶב וק"נ בְּבֶקֶר, וְרַחֲץ בְּדַמְיָהֶם שְׁתֵּי פַעֲמִים בַּיּוֹם, כִּיּוֹן שֶׁשִּׁמְעוּ
יִשְׂרָאֵל גִּזְרָה קְשָׁה הַתַּחֲזִילוּ מִתְאַנְחִים וְקוֹנֵנִים, וְאֵין 'וַיִּצְעֲקוּ' אֲלֵא לִשׁוֹן קִינָה וְכו', 'וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים', אֵינוּ אֹמְרֵם צַעֲקָתָם
אֲלֵא שׁוֹעַתָם, כְּמָה דְּתִימָא (אֵינוֹב כד, יב) 'נִפְּשׁ חֲלָלִים תִּשְׁטַע', 'וַיִּשְׁמַע אֱלֹקִים אֵין נִאֲקָתָם', נִאֲקָתָם הַחֲלָלִים וְכו'. ז. לִכֵּן
כָּתַב אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁלֹּא הִבִּינוּ אִיזָה שִׁיכּוֹת יֵשׁ לַגִּזְרָה זֹאת עִם מַעֲשֵׂי אֲבוֹתֵיהֶם. וְלִפִּי פִירוּשׁ זֶה, אֵין אֲבוֹתֵינוּ הַכוֹנֵה לְשִׁלּוּשׁ
הָאֲבוֹת, אֲלֵא אֲבוֹתֵיהֶם בְּדוֹרוֹת הַקְּדוּמִים.
ח. שֶׁכֵּאֲשֶׁר מִתְּ מֶלֶךְ מִצְרַיִם וּמִינוּ מֶלֶךְ חָדָשׁ וְהוּא גֹזֵר לִשְׁחָט כָּל יוֹם הַרְבֵּה
בְּנִים, אֲזַ צַעֲקוּ לָהּ, מִשּׁוּם הֵכִי הִבִּינוּ טַעַם הַגִּזְרָה שֶׁנִּגְזְרָה עֲלֵיהֶם.
ט. בֵּא לְתַרְץ מִה שֶׁהִקְשָׁה, שֶׁלִּכְאוּרָה קְשָׁה מִתְחִילָת
הַפֶּסֶק לְסוֹף הַפֶּסֶק, כְּשֶׁבְּתַחֲזִילָה כָּתַב 'וְנִצְעֵק אֵל ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ', וְסוֹף הַפֶּסֶק אֵינוּ נִאֲקָתָם שֶׁהוֹשִׁיעַם בּוֹכּוֹת הָאֲבוֹת. וְהַתִּירוֹץ
הוּא, שֶׁהִיָּת שֶׁהִצְדִּיקוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַדִּין שֶׁהִעֲנוּשׁ בֵּא מִחֲמַת הַדּוֹרוֹת הַקְּדוּמִים, הַקְּב"ה רִיחַם עֲלֵיהֶם אֲף שֶׁעִידִין לֹא סִימּוֹ אֶת
הַתִּיקוּן. נִוְמָה שֶׁכָּתוּב בְּסוּיִם הַפֶּסֶק 'וַיִּזְכּוּר אֱלֹקִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבֹתָם' וְכו', הֵייוֹ שֶׁהֵם הַתַּחֲזִילוּ לְתַקֵּן הַפְּגָמִים הָאֵל, וּמִכֵּל
מְקוֹם הַצּוּרִים הַדּוֹר שֶׁיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם לְהַמְשִׁיךְ לְתַקֵּן. וְרָאָה בִּילְקוּת חָדָשׁ (אוֹת מו) בְּשֵׁם הַמַּגְלָה עֲמוּקוֹת (אֹפֶן רלו): אֲבִרָהם תִּיקֵן
דּוֹר אָנוּשׁ, וְצִצְקָה דּוֹר הַמְּבוּל, וְיַעֲקֹב דּוֹר הַפְּלָגָה.
י. 'וְאֵת לִחְצֵנוּ' זֶה הַדְּחָק, שֶׁהָיוּ נִפְּוֹצִים לְהִבְיֵא תֵבֶן, כְּנָגֵד דּוֹר הַהַפְּלָגָה.
יב. שֶׁעִיֵּק הַגִּזְרָה לֹא הָיָה עַל צַעַם הַבָּאֵת הַתֵּבֶן אֲלֵא עַל בְּנֵיִת הַבְּנִין, רַק שֶׁאָמְרוּ שֶׁהֵם לֹא יִבְיָאוּ לָהֶם אֶת הַתֵּבֶן. וְכֵן לֹא גֹזֵר
עַל שִׁיקוֹעַ הַבְּנִים, אֲלֵא גֹזֵר עַל בְּנֵין הַבְּנִין, וְשִׁיקוֹעַ הַבְּנִים הִיָּה רַק כְּדִי לְהַשְׁלִים הַבְּנִין.
יג. אֲלֵא שֶׁנִּדְחָקוּ לְסִיִּים מִלֵּאכְתָּם,
לִכֵּן הָיוּ צָרִיכִים לְהוֹסִיף וּלְקוֹשֵׁשׁ קֵשׁ לַתֵּבֶן, וּלְשַׁקֵּעַ בְּנֵיהֶם בְּבִנְיָן.

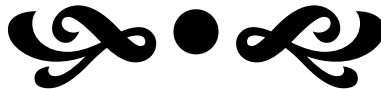
סיכום החידוש:

אֶת קִלְנוֹ, וְלֹא כְּתוּב אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ, מִשּׁוּם שְׁהוּעָקָה אֲכָן הִיתָה זַעֲקָה שְׁלָהֶם עַל עֲצָמָם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁמַע אֱלֹקִים אֶת נַאֲקָתָם וַיּוֹצֵר אֱלֹקִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבִרָהֶם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב, שֶׁהֵם גַּם הִתְחִילוּ לִתְקַן הַפְּגָמִים, רַק שֶׁהִיָּה עַל יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר לְהַמְשִׁיךְ הַתִּיקוֹן. וַיִּרְא אֶת עֲנִיָּנוּ זֶה פְּרִישׁוֹת דְּרָף אֶרֶץ כְּנַגַּד דּוֹר הַמְּבֹל שֶׁלֹּא הִיתָה כּוֹנֵתָם לְהוֹלִיד יִלְדִים. וְאֶת עֲמִלְנוֹ אֱלֹו הַבְּנִים שֶׁהִשְׁלִיכוּ הַבְּנִים לִיאֹר, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּל הַבֵּן הַיָּלֹוֹד הַיֵּאֲרָה תִּשְׁלִיכוּהוּ וְגו', כְּנַגַּד דּוֹר אֲנוֹשׁ שִׁים אֱוִקִינֹס הַצִּיף שֶׁלִּישׁוֹ שֶׁל עוֹלָם. וְאֶת לַחֲצֵנוּ זֶה הִדְחָק, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וְגַם רֵאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרִים לֹחֲצִים אוֹתָם שֶׁמַּחֲמַת הַגּוֹיֹת שֶׁל הַמִּצְרִיִּים, נִתְקִימוּ בָּהֶם שְׁנֵי גִזְרֹת נֹסְפִים. א, שֶׁהִיוּ נִפְּוִצִים עַל פְּנֵי הַשְׁדּוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהוּצְרָכוּ לְקוֹשֵׁשׁ קֶשׁ לִתְבֵּן, כְּנַגַּד דּוֹר הַהִפְלָגָה, שֶׁהִיוּ נִפְּוִצִים לְכָל הָאֶרֶץ. ב, שֶׁשִּׁיקְעוּ בְּנֵיהֶם בַּבֵּינִן כְּדִי לְהַשְׁלִים הַמַּכְסָּה, כְּנַגַּד סְדוּם, שֶׁנִּהְפְּכוּ הָעֵרִים עַל יוֹשְׁבֵיהֶם.

וְשָׁמַע הַקֶּבֶה אֶת צַעֲקָתָם, וְהוּצִיאֵם מִמִּצְרַיִם בַּחֲסָדוֹ הַגָּדוֹל.

הַמְּגִיד מְבִיא אֶת הַפְּסוֹק (מִפְּרִשְׁתָּה כִּי תִבּוֹא) וַיִּנְצַעֵק אֶל ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוֹ וַיִּרְא אֶת עֲנִיָּנוּ וְאֶת עֲמִלְנוּ וְאֶת לַחֲצֵנוּ (דְּבָרִים כו, ז). וְקִשָּׁה לוֹ בֹּזֵה, מִדּוּעַ מִזְכִּיר 'אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ', וּבְהַמְשָׁךְ הַפְּסוֹק, מִשְׁמַע שֶׁהַקֶּבֶה שָׁמַע אֶת קוֹל יִשְׂרָאֵל לֵלֵא קֶשֶׁר לִזְכוֹת הָאֲבוֹת. וּמָהוּ הַמְשָׁךְ הַכִּפִּילוֹת בַּפְּסוֹק עֲנִיָּנוּ, עֲמִלְנוּ, לַחֲצֵנוּ. וְעַל זֶה מְבִיא אֶת הַפְּסוֹקִים (מִפְּרִשְׁתִּי שְׁמוֹת וְאֶרָא).

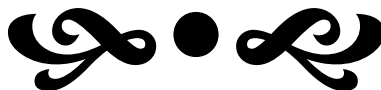
וְכֵן הֵם דְּבָרֵי הַמְּגִיד: וַיִּנְצַעֵק אֶל ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ, וְקִשָּׁה, מָה בֹּא לֹמֵר בְּאֲבוֹתֵינוּ כְּנ"ל. וּמִתְרַץ, שְׁאוֹתוֹ דּוֹר קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם הַיְסוּרִים בְּאִהְבָה, וְאִף לֹא צַעֲקוּ, מִשּׁוּם שֶׁאֲמָרוּ שְׁכָל הַיְסוּרִים הֵם בָּאִים לִתְקַן פְּגָמֵי הַדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים. אֲךָ כֹּאשֶׁר מֶלֶךְ מִצְרַיִם הִתְחִיל לִשְׁחוֹט בְּנֵיהֶם בְּאִכְזוּרִיּוֹת כְּדִלְהֵל, אִזּוֹ וַיִּנְצַעֵק, שֶׁאִינֶם מְבִינִים מִדּוּעַ בֹּא עוֹנֵשׁ זֶה אֲלֵיהֶם, 'אֵל ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ' שֶׁאֵין אֲנוּ מְבִינִים מָה שִׁיךְ פָּגָם זֶה אֲצֵל אֲבוֹתֵינוּ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי וְגו' וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְאֲמָרוּ חֲז"ל שֶׁגִּזְרוּ לִשְׁחוֹט כָּל יוֹם מֵאָה וְחֲמִישִׁים תִּינוּקוֹת, הֵן בְּבוֹקֵר וְהֵן בְּעֶרֶב, וְלִכֵּן וַיִּאֲנָחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבָדָה וַיִּצְעֲקוּ וְגו'. וַיִּשְׁמַע ה'

אור החיים הקדוש - רבי חיים בן רבי משה זיע"א

וְהִיָּה כִּי יִשְׁאַלְךָ בֶּנְךָ מָחָר לֵאמֹר מָה זֹאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם מִבְּתֵי עֲבָדִים (יג, יד). יֹאמַר מָה זֹאת בְּדֶרֶךְ זִלְזוֹל לֹא לְכוֹנֵת הַתְּשׁוּבָה לֹא תִשְׁכַּחַהוּ כְּזֹה. עוֹד יִרְצֶה שֶׁאֵין צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה הַשְּׁאֵלָה בְּלִשׁוֹן זֶה 'מָה זֹאת', אֲלֵא הֵגֵם שֶׁתִּהְיֶה בְּאִזְיָה אֹפֶן שֶׁתִּהְיֶה כָּל שֶׁמִּכּוּוֹן שֶׁל הַשְּׁאֵלָה הוּא לֵאמֹר מָה זֹאת. נִמְצָאנוּ אוֹמְרִים כִּי פְּסוֹק זֶה שֶׁלֹּא בְּלִיל פֶּסַח נֹאמַר, אֲלֵא בְּמִצְוֹת קְדוּשַׁת פֶּטֶר רַחֵם, וְאֵין צוּר כִּהְגָּדָה זוֹלָת עַל יְדֵי שְׁאֵלָה.

וְהִיָּה כִּי יִשְׁאַלְךָ וְגו'. פִּירוּשׁ בִּשְׁעָה שִׁירָאָה בֶּנְךָ עֲנִין פְּדִיּוֹן כְּבוֹד, אִם יִשְׁאַלְךָ אֵתָה חַיִּיב לֹמֵר לוֹ, אֲבָל בְּלֹא שְׁאֵלָה אֵין חַיִּיב אֲלֵא בְּלִיל פֶּסַח. וְלִזֶּה דִּקְדָּק לֹמֵר 'מָחָר', פִּירוּשׁ אֲפִילוֹ לְמָחָר דִּהְיִינוּ כָּל זְמַן שִׁיְהִיָּה. וְאֲמַר 'לֵאמֹר', פִּירוּשׁ שֶׁתִּהְיֶה כּוֹנֵתוֹ בְּשְׁאֵלָה שֶׁתֹּאמַר אֵלָיו אִזּוֹ הוּא שֶׁתִּשְׁכַּחַהוּ בְּדֶרֶךְ הָאֲמוֹר, אֲבָל אִם

לימוד יומי מהספר הקדוש יסוד ושורש העבודה

מחצית שנה ויקרא, מחצית שנה וכו', כמוהר"ר אלכסנדר זיסקינד בכמהר"ר משה.

שבוע של פסח

סיפור יציאת מצרים

וגודל מעלת ספור יציאת מצרים בלילה זו, וגודל נחת רוח שעושין בזה הסיפור להבורא יתברך שמו ויתעלה, מבואר בזוהר הקדוש פרשת בא (מ, ב) ברעיא מהימנא וזה לשונו, פקודא בתר דא לספר בשבחה דיציאת מצרים, דאיהו חיובא על בר נש לאשתעא בהאי שבחא לעלמין. הכי אוקימנא, כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים, ובההוא ספור חדי בחדוה, זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי דהוא חדו מכלא, דהאי איהו בר נש דחדי במאריה. וקודשא ב"ה חדי בההוא ספור, ביה שעתה כניש קודשא ב"ה לכל פמליא דיליה, ואמר לון זילו ושמעו ספורה דשבחא דילי דקא משתעו בני וחדון בפורקני, כדין כלהו מתכנשין ואתיין ומתחברן בהדייהו דישאל, ושמעי ספורה דשבחא דקא חדון בחדוה דפורקנא דמאריהו, כדין אתיין ואודן ליה לקודשא ב"ה על כל אינון נסין וגבורן, ואודאן ליה על עמא קדישא דאית ליה בארעא, דחדון בחדוה דפורקנא דמאריהו. כדין אתוסף חילא וגבורתא לעילא, וישאל בההוא ספורה יהבי חילא למאריהו, כמלאך דאתוסף חילא וגבורתא כד משבחן גבורתיה ואודן ליה, וכלהו דחלין קמיה, ואסתלק יקריה על כלהו, ובגין כן אית לשבחא ולאשתעי בספור כמה דאתמר. כגוונא דא, חובא איהו על בר נש לאשתעי תדיר קמי קודשא ב"ה ולפרסומי נסין בכל אינון נסין דעבד, ואי תימא אמאי איהו חובא, והא קודשא ב"ה ידע כלא, כל מה דהוה ויהיו לבתר דנא, אמאי פרסומי דא קמיה על מה דאיהו עבד ואיהו ידע, אלא ודאי אצטרך בר נש לפרסומי נסא ולאשתעי קמיה בכל מה דאיהו עבד, בגין דאינון מלין סלקין וכל פמליא דלעילא מתכנשי וחמאן לון, ואודאן כלהו לקודשא ב"ה, ואסתלק יקריה עלייהו עילא ותתא [מצוה שאחר זה לספר בשבח של יציאת מצרים, שהוא חיוב על אדם לספר בשבח זה לעולם. כך העמדנו, כל אדם שמספר ביציאת מצרים, ובאותו ספור שמח בשמחה, הוא עתיד לשמוח בשכינה לעולם הבא שהוא שמחה יותר מכל, שהוא זה אדם ששמח בקונו. והקב"ה שמח

באותו סיפור, באותה שעה אסף הקב"ה את כל הפמליא שלו, ואומר להם לכו ושמעו ספור שבחי שמספרים בני ישראל, ושומעים ספור השבח כולם מתאספים ובאים ומתחברים עם ישראל, ושומעים ספור השבח ששמחים בשמחת גאולת קונם, אז באים ומודים לו לקב"ה על כל אותם נסים וגבורות, ומודים לו על העם הקדוש שיש לו בארץ, ששמחים בשמחת גאולת קונם. אז נוסף כח וגבורה למעלה, וישאל נותנים באותו סיפור כח לקונם, כמלך שנוסף כח וגבורה כשמשבחים גבורות ומודים לו, וכולם יראים מפניו, ומתעלה כבודו על כולם, ומפני כן יש לשבח ולספר בסיפור כמו שנאמר. באופן זה, חוב הוא על האדם לספר תמיד לפני הקב"ה ולפרסם נסיו בכל אותם נסים שעשה, ואם תאמר מפני מה הוא חוב, והרי הקב"ה יודע הכל, כל מה שהיה ויהיה אחר כך, מפני מה פרסום זה לפניו על מה שהוא עשה והוא יודע, אלא ודאי צריך אדם לפרסם הנס ולספר לפניו כל מה שהוא עשה, מפני שדיבורים אלו עולים וכל הפמליא של מעלה מתאספת ורואים אותם, ומודים כולם להקב"ה, ומתעלה כבודו עליהם למעלה ולמטה]. עכ"ל.

הנה עניינם הרואות גודל החיוב וגודל מעלת של ספור יציאת מצרים בכל הימים, וביחוד בלילה הזה. והעיקר של הספור היא החדוה והשמחה שבלבו בעת הספור, כמו שדייק בלישניה הזוהר הקדוש הנ"ל, ובההוא ספור חדי בחדוה כו' דקא משתעו בני וחדון בפורקני כו', דחדאן בחדוה דפורקנא דמאריהו, הרי לפניך באר היטב דבספור זה יהיה דוקא החדוה והשמחה עמה. וראו גם ראו אחיי ורעי איכות ההתפארות וההתרוממות הגדול לאין תכלית וחקר שבא יבא על ידי ספור זה לבוראנו יתברך שמו ויתעלה, בכל פמליא דיליה ובכל העולמות עילא ותתא כמבואר במאמר הנ"ל. והנה איך ומה ראוי לאדם לגדל שינה מעיניו בלילה הזה, להאריך בספור הניסים והגבורות והנפלאות של בוראנו יתברך שמו לבניו ולבני ביתו כנ"ל. ואף אם בני ביתו אינם יכולים להתאפק מהשינה, מכל מקום יאריך בספור הנס בפני עצמו כמבואר במאמר הקדוש הנ"ל, שכל התיבות שמוציא האדם מפיו בההוא ספור סלקין לעילא וכל פמליא דלעילא מתכנשין ורואים הספור שיצא מפיו, ואודאן כלהו לקודשא ב"ה ואסתלק יקריה עלייהו עילא ותתא, ודי בהערה זו.

בקשת רבינו בצוואתו:

בקשתי היא במאד מאד שיקבעו בו שיעור למוד בכל יום, ומבטיח אני אותם שאהיה מליץ טוב בתמידות בעדם בעולם העליון,

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטשיל זי"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

עורך: הרב עוזיאל אדרי
רב המרכז הרפואי סורוקה

הדרש! ניתן לשמוע וורטים וסיפורים מהבן לאשרי ברכה משולשת זי"ע
בקול הישועות 554-454-0733 שלווחה 7

פרשת צו וחג הפסח - מגילת שיר השירים

דגולתא דמצרים, וכד נפקין ישראל ממצרים, ותושבתא דיםא, כללא דעשר אמירן, וקיומא דהר סיני, וכד אזול ישראל במדברא, עד דעאלו לארעא, ואיתבניי בן מקדשא, כללא דגלותהון דישראל בני עממיא, ופורקנא דלהון, כללא דתחיית המתים. עד וימא דאיהי שבת לה', מאי דהוה, ומאי דהוה, ומאי דומין למהוי לבתר ביומא שביעא כד יהא שבת לה', כללא דעסורא דשמא קדישא עאלא, ברחמי ובחזות, כללא איהו בשיר השירים. [פתח רבי יוסי ואמר, "שיר השירים אשר לשלמה", שיר זה עורר שלמה המלך ע"ה כשכל בית המקדש למטה, כך בנה בית המקדש כנגדו למעלה, ולא הייתה שמחה לפני הקב"ה מיום שנברא העולם כמו אותו היום. וכן כשעשה משה את המשכן במדבר למטה כדי להוריד את השכינה לארץ לעולם, באותו יום הוקם גם כן משכן אחר עמו למעלה, דכתיב "הוקם המשכן" (שמות מ יז). והתבשר העולם, ונפתחו כל האורות העליונים להאיר לעולם למטה, ולא הייתה שמחה בכל העולמות כמו אותו היום. אז פתחו עליונים ותחתונים ואמרו שירה, וזהו שיר השירים. שיר שאותם מנגנים שמנגנים לקב"ה. דוד המלך אמר שיר המעלות. שלמה המלך אמר שיר השירים. כמו שיש תיקוני משמרות בארץ, אף כך בריקע, ועומדים אלה כנגד אלה. וביום שנבנה בית המקדש נלקחו כולם במקומם, והגר שלא מאיר התחיל להאיר. ושירה זו נתקנה בתקן זה העליון, המלך שהשלום שלו. ותושבתא דהוה היא מעולה מכל התושבות הראשונות. היום שהתגלתה תושבתא זו בארץ בעולם, באותו יום נמצאה שלימות בכל, ולכן הוא קודש קודשים. שיר של אותם גדולים שממזגים על כל העולמות. שירה זו היא כלל של כל התורה. שירה שעליונים ותחתונים מתעוררים אליה, שירה שהיא כמו העולם שלמעלה, שירה שהשם הקדוש העליון מתעטר בשבילה, ולכן הוא קודש קודשים. מה הטעם, משום שכל דבריו באהבה ושמחה. היום שהתגלתה השירה הזו, באותו יום ירדה השכינה לארץ לעולם, דכתיב ילא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני הענן כי מלא כבוד ה' את בית ה' (מלכים-א ח, ז). ילא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מה הטעם, משום "כי מלא כבוד ה' את בית ה'". באותו יום ממש התגלתה התושבתא הזאת, ואמר אותה שלמה ברוח הקודש. תושבתא השירה הזו של סוד האבות, הכלל של גלות מצרים, יציאת ישראל ממצרים, ותושבתא של קריעת ים סוף, הכלל של יריד מאמרות שבהן נברא העולם. קיום מתן תורה במעמד הר סיני, הליכת ישראל במדבר, עד שנכנסו לארץ ונבנה בית המקדש. הכלל של חור גלות ישראל בין העמים והגאולה ביאת המשיח, הכלל של תחיית המתים עד לאלף השביעי, הכלל של עיסור השם הקדוש העליון באהבה ושמחה. הכל נמצא בשיר השירים.].

והנה כאשר תבוא הגאולה השלימה אז נזכה "ששילם" הקב"ה הנקרא "רם" דכתיב ירם ה' ושלף ידא' (תהלים קלח, ו). שכן של ישראל. כאשר יבנה בית המקדש על "הר האש" שהוא רור המוריה, "ה' האש" ר"ת "שעלי העלה אברהם לעקידה".

כמו שכתב הרמב"ם (הלכות ביבירה פ"ב, ה"א). מהמבה, מקום מכוון ביותר אל משכן אותו מביטו לעולם, שנאמר וזה מזה בעולם לישראל (דברי הימים-א כב, א). ובמקדש נעקד יצחק אבינו, שנאמר וזלך לך אל ארץ המוריה (בראשית כב, ב). ונאמר ויבן שלמה את הבית בהר המוריה (דברי הימים-ב ג, א), ובית המקדש נבנה בהר המוריה מקום שעלי העלה אברהם אבינו ע"ה יצחק בנו לעקידה.

עמל התורה שמירה עליונה

"על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי בקשתי וזאת מצאתי" (ג, א). הנה התיבות "על משכבי בלילות" (950). בינמטרת "בעמל אקיים תשכב" (950). יש לפרש הכוונה, שאת התורה מפי "הגבורה" שמענו, לכן התורה רמוזה

אשר יצוה את בניו אחרי

ידיבר ה' אל משה לאמור, צו את אהרן ואת בניו לאמור (ו, א-ב), "ידיבר ה' אל משה לאמור" סופי תיבות "להר", כאן נרמז שיסתכל אהרן הכהן ע"ה "בהר ההר" (במדבר כ, כה). ואף על פי שהקרבנות מכפרים, והתכפר לו "עוון העגל", אך חטא "מי מריבה" לא יתכפר לו והוא לא יכנס לארץ ישראל.

ויש לדרוש סמיכות פרשיות שפרשתינו מתחילה בפסוק "צו את אהרן ואת בניו לאמור" לומר שאהרן הכהן יסתכל והוא יצוה את בניו אחריו שהוא לא יכנס לארץ ישראל אלא רק הם. וזה שסיים הפסוק האחרון בפרשה הקודמת "פרשת ויקרא", "ויכפר עליו הכהן לפני ה' ונסלח לו על אחת מכל אשר יעשה לאשמהו בה' (ה, כו). ויתבאר פסוק כך, "ויכפר עליו" היינו על עצמו, "הכהן לפני ה'" שאהרן הכהן כיפר על עצמו לפני ה' מעוון עשיית העגל, שנאמר ויתפרקו כל העם את נומי הזהב אשר באזניהם ויביאו אל אהרן, ויקח מימם ויצר אותו כהרט ויעשהו עגל מסכה (שמות לב, ג-ד). ו"נסלח לו" והקב"ה ימחול לו על זה.

אבל "על אחת מכל אשר יעשה", אחר כך "יעשה" מלשון עתיד, "לאשמהו בה" על זה לא ימחול לו הקב"ה, על עוון העתיד שיהיה חטא "מי מריבה" תישאר עליו האשמה, ויורכז להסתלק בהר ההר, ולא יכנס לארץ ישראל, אלא יצוה לבניו אחריו "ואת בניו לאמור" שהם אלו שיוכז להיכנס לארץ ישראל.

מגילת שיר השירים

סוד הבריאה הגלות והגאולה העתידה

"שיר השירים אשר לשלמה" (א, א). הנה התיבות "שיר השירים אשר לשלמה" (1,981). בגימטריה "שיר השירים רם הר האש" (1,981). וכוונה, "שירה" הוא מגילת "שיר השירים" שכוללת את כל מה שאירע לבני ישראל מימות עולם, וכן כל מה שיהיה לעתיד לבוא.

כמו שכתב בוזהר הקדוש (ח"ב קמג, ב). פתח רבי יוסי ואמר "שיר השירים אשר לשלמה" שירתא דא איתער לה שלמה מלכא כד אתבניי בן מקדשא, ועלמין כלוה ושראטלמו עילא ותתא בשלימותא וחדא. ובי מקדשא אתבניי כגוונא דלעילא, בשעתא דאתבניי בן מקדשא לתתא, לא הוה חזוה קמיה קודשא בריך הוא מיומא דאתבניי דא בעלמא בארעא. משכן דעבד משה במדברא לתתא שכינתא לארעא. בהווא יומא משכן אחרא איתקע עמיה לעילא, דכתיב 'הוקם המשכן' (שמות מ יז). ואתבסם עמא, ואיתפתחו כל משקופי עלאין לאתנארה, ולא הוה חזוה בכל עלמין כהווא יומא. כדן פתחו עלאי ותתאי ואמרו ויהיו והיינו שיר השירים. שירתא דאינו מנגנין דמנגנן לקודשא בריך הוא. דוד מלכא אמר שיר המעלות, שלמה מלכא אמר שיר השירים. דא כמה דאית תיקוני דמשמרות בארעא אף הכי בריקעא, וקיימין אלין לקבל אלין. וביומא דאתבניי בן מקדשא, איתתקנו כלוה בדיכתייהו, ושראטל לא הוה שריאטל לאתנארה, ושירתא דא איתתקנה לגבי מלכא עאלא, מלכא דשלמא דיליה. ותושבתא דא איהי מעליא מכל תושבתא קדמאי, וימא דאתגלי תושבתא דא בעלמא בארעא. הווא יומא איתשכח שלימי בכלא, ועל דא איתו קודש קודשים, שיר דאינו שירין וברכין, דמנגן על עלמין כלוה. שירתא דא שירתא דאיהי כללא דכל אורייתא, שירתא דעלאי ותתאי מתערי לגביה, ושירתא דאיהי כגוונא דעלמא דלעילא. שירתא דשמא קדישא עאלא אתעטר בגיניה, ועל דא איתו קודש קודשים. מאי טעמא, בגין דכל מלוי ברחמינו ובחזותו, וימא דאיתתא שירתא דא, הווא יומא נחת שכינתא לארעא. דכתיב ילא יכלו הכהנים לעמוד לשרת וגו' מאי טעמא בגין 'כי מלא כבוד ה' את בית ה'". בהווא יומא ממש אתגאליא ותושבתא דא, ואמרה שלמה ברוח הקודש, ותושבתא קדמא דאיהי כללא דכל אורייתא, כללא דכל עובדא דבראשית, כללא דרוא דאבה, כללא

הבטיח בהקדמת ספריו: כל הלומד יוגיד בשמי דברי תורה, אני מתפלל עליו תפילה קבועה בכל יום ואמליץ טובה עליו לישועות מכל צרה, לשפע בכל טוב של קדושה והצלחה ברוחניות ובגשמויות בעוה"ז ובעוה"ב, ושיתעורר ליבו ברוח טהרה ויראת שמים לעבודת ה' באמת ובלבב שלם.

ברכה משולשת

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנשילי זי"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

(ישעיהו כו, ו). תני רבי יוסף אלו תלמידי חכמים שבבבל שעשו ציצין ופרחים בתורה, מפני מה עובדי כוכבים מוזהמין שלא עמדו על זה סיני, שבשעה שבא נחש על חזה הטיל בו זהומא, ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זהומתן, עובדי כוכבים שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זהומתן.

והנה לימוד התורה באופן של "תורה אמת יגן" שהיא 'תורה לשמה' מגין ומציל מקליפה זו. וכאומרו ד"ל במסכת קידושין (ל, ב), אמר להם הקב"ה לישראל בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין אם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו שנאמר 'הלא אם תטיב שאת' (בראשית ד, ז). וכמו שכתב המהר"ל מפראג זי"עא בספר 'תניח האמת' (פ"א א, רב). התורה נקראת "תורה אמת", כי היא בפרט 'תורת אמת' יותר מן הכל, על ידי התורה, שהוא השכל האמיתי יותר מכל חכמה, יש לאדם את האמת. ואף על פי שהנהגה כל אדם כוונתו, מכל מקום יש בעולם צד בחינה של אמת שהוא גדול מאוד, שהיא התורה, שהם במלאכים אינו נמצא.

כי התורה היא בחינת 'אמת' שנאמר 'תורת אמת היתה בפייה' (מלאכי ב, ו). וכדכתיב 'יתתן אמת ליעקב' (מזכ"ה ז, כ). וכאומרו ד"ל במדרש רבה (בראשית לב, ח) יעקב הוא המוכתר שבאבות שנאמר 'כי יעקב בחר לו יה ישראל' (לסגולתו) (תהילים קל"ח, ד). מפני שיעקב אבינו צי"ה 'עמוד התורה' מסר נפשו על עמלה של תורה 'לשמה' ארבע עשרה שנים בישיבת שם ועבר, שנאמר 'ויצק אש תם יושב אוהלים' (בראשית כה, כז). ועיין בספר 'קהלת יעקב' ערך "לר"י.

הענה מביאה רוח הקודש

'כחוט השני שפתותיו ומדבריו נאה כפלה היריון ורקתו מבעד לצמח' (ד, ג). הנה התיבות "כחוט השני שפתותיו ומדבריו נאה" (1,958). בגימטריה "כשהחן בא פותח ומדבר ונוטל החושן בטל אור הוי"ה א"ד" (1,958). הכוונה, על פי מה שכתב השו"ת "מדבריו" מלשון דיבור. ומבאר המלבי"ם יקשר את הדיבור אל מושגי הנפש והשכלותיה לחרוז מהם כמרגליות מאמרים ודיבורים בתורה, ואז יוכל לדבר ברוח הקודש ובנבואה כמו שנאמר 'רוח ה' דבר בי ומילתו על לשוני' (שמואל-ב כג, ב).

והוא שאמר ד"ל במסכת יומא (ע"ג, ב). ששאל דוד המלך צ"ה באורים ותומים על ידי אביתר הכהן כשהיה בורח מפני אבשלום ועלה עליו את תשובה על ידי אביתר הכהן כי הוא לא היה מדבר ברוח הקודש, ונסתלק מן הכוונה שנאמר 'ויצל אביתר' (שמואל-ב טו, כד). ואחר כך נשאל דוד המלך באורים ותומים על ידי צדוק הכהן ועלתה לו תשובה כי צדוק זכה היה מדבר ברוח הקודש. וכמו שפירש רש"י כהן ששואל באורים ותומים צריך להיות כהן כשר וראוי לשרות עליו שכניה, ואז האותיות בולטות או מצטרפות על ידו שכבאים ונשאלים בו, ואם לאו שאינו ראוי וכשר שתשרה עליו שכניה הן לא בולטות לא מצטרפות.

נמצא שהשכלתו בא פותח ומדבר ונוטל החושן" כדי שהכהן הנשאל באורים ותומים יוכל שתעלה לו תשובה נכונה, היה צריך שהיה ראוי וכשר בפרט במידת הענווה, שיגיע למעלות הקדושה "בטל אור הוי"ה א"ד", שיתעלה במעלה ודרגה של ביטול להקביה ואז זוכה לדבר ברוח הקודש שמקבל תשובה באורים ותומים.

הגנה ושמירה על ישראל

'באתי לגני אחותי בלח' (א-ב). הנה התיבות "באתי לגני" (506). בגימטריה "את לבי יגן" (506). "את" רומז לתורה שביטולות הורחבתו הקדושה שנבטאת בכ"ב אותיות התורה "את" מ-א ועד ת. "ליכי" הוא הקב"ה שנקרא 'ליכן' של ישראל.

כאומרו ד"ל במדרש רבה 'אני שנה ולבי ער' (שיר השירים פ"ה, א). הקב"ה נקרא 'ליכן' של ישראל, אני ישנה מן הקץ וליכי ער לגאולה. אני ישנה מן הגאולה ולכו של הקב"ה ער לגאולה. אמר רבי חייא בר אבא היכן מצנין שנקרא הקב"ה ליכן של ישראל, דכתיב 'צור לבבי וחלקי אלקים לעולם' (תהילים ע"ג, כו).

הקב"ה "יגן" עלינו, ועל כל ישראל אמן. בפרט על אחינו בני ישראל הנלחמים מהעריבים הפראים, יגן עליהם ה' ויצילם מכל רע.

בגימטריה בשם "אלקים" שהוא "גבורה".

כאומרו ד"ל במסכת מכות (כג, ב). דרש רבי שמלאי שש מאות ושלש עשרה צמות נאמרו לו למשה שלש מאות וששים וחמש לארין כמנין ימות החמה ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו של אדם אמר רב המנונא מאי קרא 'תורה צויה לנו משה מורשה' (דברים יד, ד). תורה בגימטריא שית מאה וחד סרי, הוי 'אכיל לא יתיה' ולא 'לפי הגבורה מפני' "הגבורה" שמענו.

ובזה יובן מדוע נאמר הפסוק המתחיל את עשרת הדברות בשם "אלקים" שהוא "גבורה", ולא בשם "הויה". וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבד לא יהיה לך אלקים אחרים על פני (שמות כ, א-ב). שאת התורה מפני "הגבורה" שמענו. וגודל מעלת העמל היגיעה בתורה הקדושה שזוכה לשמירה עליונה והגנה מלמעלה. כדאיתא במסכת אבות (פ"ו, מ"ט). בשעת פטירתו של אדם אין מליין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד, שנאמר 'בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך' (משלי ו, כב). "בהתהלךך תנחה אתך" בעולם הזה, "בשכבך תשמור עליך" בקבר, "הקיצות היא תשיחך" לעולם הבא.

לימוד התורה מציל מהקליפה ומהטומאה

'כמעט שעברתי מהם עד שנצאתי את שאהבה נפשי אחותי ולא ארפנו עד שהביאותני אל בית אמי ואל חדר הורתי' (ג, ד). הנה התיבות "אל בית אמי ואל חדר הורתי" (1,374). בגימטריה "וחל לר"י תורה אמת יגן" (1,374). הכוונה, על פי מה שכתב הגה"ק מוריני רבי שמשון מאוסטרופולי זי"עא שקליפה המכונה בשם "לר"י" מונוה על ההוטראים בטומאה בזנות ותמנא ליצלן.

כמו שכתב הגאון החיד"א זי"עא בספר 'מדבר קדמות' (מערכת ז, יג). זנות, וזמנות על גופן ותנוי על שמן' (יחזקאל טו, טו). פירש הרב הקדוש מהר"ר שמשון מאוסטרופולי זלה"ה (מליקוטים' שבס"ס קריים ד"א). שיש קליפה אחת המפתה לבני אדם לזנות ושהם הקליפים "לר"י" סוד "לר"י רחל יעקב", שביטל קליפה יעקב אבינו צי"ה ופ"י שנים לא ראה קרי, וזה שנאמר 'ותנוני על שמך' על אותיות "שמך" כלומר אותיות הקדומות לאותיות "שמך" (קודם לאות - ש, ר, לאות - מ, ל, לאות - ו, י). הם אותיות "לר"י" שם הקליפה הנזכר, והגיד להם הנביא יחזקאל יחזקאל חתוליקא אמריה בפיתויה שיחטאו בזנות עכ"ל. ואפשר לרמוז פסוק י"ד ליד לא ינקר רע' (משלי יא, כא). ראשי תיבות "ל"א ינקר רע" הוא "לר"י", שם הקליפה, כי כיוון שהתחיל "יד ליד" שם נפל ביד הקליפה "לר"י", כאומרו ד"ל במסכת עירובין (יח, ב). תנו רבנן המרצה מעות לאשה מידו לידה או מידה לידו בשביל שיסתכל בה, אפילו דומה למשה רבינו שקיבל תורה מהר סיני לא ינקר מדינה של הגוונים, ועליו הכתוב אומר י"ד ליד לא ינקר רע' (משלי יא, כא). לא ינקר מדינה של הגוונים.

וכן כתב הגאון החיד"א זי"עא בספר 'חומת אנוך' (על התורה). יש לי רב' (בראשית לג, ט). אני נע"ש" (376). גימטריא "שלוש" (376) כי הוא לחפן (משלים). והנה "שלוש" היא "יסוד" ויש קליפה על הגנות ושמה "שלוש" שכתב הרב עיר וקדיש מהר"ר שמשון מאוסטרופולי ז"ל בסוד 'ותנוני על שמך' (יחזקאל טו, טו). שהאותיות ש"ל שמך", האותיות הקדומות לאותיות תיבת "שמך" הם "יעקב" (קודם לאות - ש, ר, לאות - מ, ל, לאות - ו, י). וביטלה לקליפה ו יעקב אבינו צי"ה בפ"י שנים שלא ראה קרי, וכן ראשי תיבות "יעקב רחל לאה" הוא "לר"י", שלא שלמה בו. והנה "עש" שהוא הפך "שלוש" יסוד" היה אחוז בקליפה זו ורמזו בראשי תיבות שאמר עשו ליעקב יופי רב' (בראשית לג, ט). "יש לי רב" הוא "לר"י", שהיא הקליפה הנזכרת, וסופי תיבות "יש לי רב" הוא "בי"ש". ועל כן אמר יעקב אבינו צי"ה לעשו זכ"י יש לי כל' (בראשית לג, א). "כלה" הוא "יסוד". שאני תינקתני גילוי עריות של אדם הראשון קליפה לר"י לא שלטה בו והיא 'חלקיך'. וידבר יעקב בקברה ומשתעי בלשון חכמה, אך למראה עיניים הדברים כפשוטן, והייתה הפצירה של יעקב בעשו כדי לקחת ממנה.

והיינו, שקליפה זו באה לעולם בחטא אדם הראשון, כשלא הנחש שהוא השטן והיצר הרע מקור הקליפה השקר והתועבה על 'חזה', והכניס בה זהומת קליפה זו "לר"י", וממנה נשתאב קליפה זו בכל הדורות.

כאומרו ד"ל במסכת שבת (קמ"ה, ב). הניאם ישרש יעקב יצין ופרח ישראל.

לישוועתך קוית'י

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני ז"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת צו והגדה של פסח | גליון מס' 494

פרשת צו

על חלת לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח תודת שלמיו (ויקרא ז ט)

אמר רב יהודה אמר רב, ארבעה צריכין להודות. יורדי הים, הולכי מדבריות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא. (ברכות נד:)

בפסוק הנזכר מצאנו רמז נפלא, בדרך של ראשי תיבות, לאותם ארבעה ששנה רב, כי צריכים המה להודות.

וכך הוא הרמז: חייב ליתן תודה לה' חולה מדבר חבוש מצולות ים קריבה רפואה יציאה בריחה.

היינו, שצריכים להביא קרבן תודה לה', על שנתן קריבה להולכי מדבר. כאלו שבתחילה תעו בדרכם והתרחקו. ובחסדי ה' התקרבו וניצולו. עוד יש ליתן תודה, על רפואה של זה שהיה חולה וברחמי שמים, הבריא מחוליו. צריך להודות גם, על יציאה. היינו, מי שהוציאו ה' ממצולות ים. וכן, על בריחה. על החבוש אשר בחסד ה' עליו, הצליח לברוח מבית האסורים.

והנה יש לדקדק בלשונו של רב, שאמר ארבעה צריכים להודות, מדוע לא אמר, ארבעה חייבים להודות. ויש לומר, על פי מה שאמרו שם בגמרא, כי ההודיה צריכה להיות בפני עשרה. ומאחר ואף אחד אינו יכול להיות בטוח, שאכן ימצא עשרה להודות בפניהם, לכן לא נאמר דין זה בלשון חיוב.

(זרע שמשון פרשת צו, מאמר ה)

הגדה של פסח

ארבע כוסות.

תקנו ארבע כוסות כנגד ד' לשונות של גאולה (שמות ו, ו-ז): 'הוצאתי אתכם וגו' והצלתי אתכם וגו' וגאלתי אתכם וגו', ולקחתי אתכם. וכן כנגד ד' כוונות של מצה, והם נגד ד' דברים עיקריים לשלימות האדם בעבודת ה', והם רומזים לד' יסודות עפר מים רוח אש.

א. 'הוצאתי' רמז לידיעת והכרת מהות הטוב והשכר, והרע והעונש. שכל זמן שהיו בני ישראל טרופים בצער השעבוד,

לא היה שייך שיכירו 'מהות הטוב' ו'מהות הרע', וכשהוציאו מהצער התחילו להכיר ובאו לידי ידיעה. וכנגד זה תקנו הכוונה הראשונה של המוציא לחם, וזה רמז שצריך להכיר הטוב והרע, כי מי שאינו אוכל לחם אין לו דעת להכיר (עי' סוכה מד, ב). וזהו רמז ל'יסוד העפר' שצריך דעת להבחין איזו ארץ ראוי לזריעת חיטים ואיזו לשעורים.

ב. 'הוצאתי' אתכם מעבודתם, היינו ההבדלה להתרחק ולהבדל מעבודת מצרים, בין מעבודת הנפש בין מעבודת הגוף. כי הצלה היא מלשון הפרשה. ונגד זה תקנו כוונה השני של אכילת מצה, רמז להבדלה בין טוב לרע. וכל הבדלה תלויה בחוש השערה, וכן ההפך שבין חמץ למצה הוא ההפך שבין אות ח' לאות ה', שרגל השמאלי מרוחק מגגה כחוש השערה. וזה רומז ל'יסוד המים' שצריכים הבדלה בין מים מתוקים הראויים לשתיה למי ימים שהם מלוחים ואינם ראויים.

ג. 'וגאלתי' נגד זריונות המביאה לידי נקיות וכו' עד שבא לידי תחיית המתים וביאת אליהו. וכיון דתחלת הגאולה הוא על ידי הזריונות, לכן היתה גאולה מצרים בחפז. ונגד זה כוונה השלישי של כורך, כדי לצאת סברת הלל לכורך פסח ומצה ומרור, והפסח על שם הדילוג והקפיצה, וכתבי 'זאכלתם אותו בחפז'. וזה רומז ל'יסוד הרוח' שהוא הזריונות והתחלת כל דבר.

ד. 'ולקחתי' אתכם לי לעם, שיתמידו במעשיהם הטובים כמו שהם תמיד קרויים עמו. ונגד זה כוונה של אפיקומן, שאין מפטירין אחריו כדי שישאר טעמו בפיו, והוא רמז שצריך להתמיד בדרך הטובה. וזהו נגד 'יסוד האש' שהוא העליון מכולם, ו'הלא כה דברי כאש' (ירמיה כג טז), שאינו מתרחק ממלאכתו עד שיגיע לתכליתו.

וכנגד ד' אלו הכוסות והמצות וארבע לשונות של גאולה, רומזים ארבעת הגלויות:

א. 'גלות בבל' שם היו בני ישראל מחוסרים ידיעה והיכר, ומשום הכי הוצרך יחזקאל לומר להם וארא אל החיות וגו' וכל המרכבה.

ב. 'גלות מדי' שם הכירו ההבדל שבין ישראל לעמים וכדכתיב (אסתר ו יג) 'אם מזרע היהודים מרדכי' וגו'. ועוד שקבלו עליהם התורה שהיא כולה כדי להבדיל בין קודש

ואין לומר שאם עיקר השבח הוא שיצאנו קודם זמננו, הרי זה גרם שנשתעבד שוב בגלויות אחרות להשלים המנץ, ואם כן אדרבה אין עלינו להרבות כל כך בספור יציאת מצרים, מחמת גלויות האחרות שנוספו לנו בעקבות היציאה קודם הקץ.

לכן סיים 'וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח', שאם נזכיר הנסים שכבר עשה עמנו הקב"ה, על ידי אתערותא דלתתא יתעורר אתערותא דלעילא, ויעשה עמנו הקב"ה נסים אחרים.

(על פי הגדה של פסח מאמר ג')

רשע מהו אומר וכו'.

בשאלת הרשע כתיב (שמות יב כו) והיה כי יאמרו 'אליכם' בניכם', לשון רבים, כי בעשו כתיב (בראשית לו ו) 'נפשות' - לשון רבים, המורה על הפירוד, לפי שאינו בקדושה. אבל שאר הבנים באו בלשון יחיד, ועל דרך שנאמר אצל יעקב (שמות א ה) 'שבעים נפש', מורה על היחוד.

(על פי הגדה של פסח מאמר ד')

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו

נראה לבאר הטעם שחובה עלינו להתחיל בגנות, כדי שלא ישאלו הבנים למה עלינו לספר ביציאת מצרים, הלא טוב היה לנו אם לא היה הקב"ה מכניסנו למצרים כלל. ומשום הכי מתחילים בגנות, כדי שנבין, שהיה מן הצורך לרדת למצרים כדי לזכך אותם ולנקות חלאתם, ומשום הכי הכניסם לכור הברזל.

(על פי הגדה של פסח מאמר ד')

מכת ערוב.

כתיב 'ומלאו בתי מצרים את הערוב וגם האדמה אשר הם עליה'. נראה לפרש כפל הלשון על פי המעשה באלישע שנעשה נס ונעשה יער ודובים וקדרים? (סוטה מז, א), וליהו דובים ולא ליהו יער, ומשני משום דבעיתי. ורש"י פירש דקאי אדובים, שאילו לא היה לדובים יער לברוח לשם היו נבעתים. והמהרש"א פירש דקאי אקטנים, שאם לא היה שם יער, היו הקטנים רואים את הדובים, והיו נבעתים, והיו בורחים להציל את עצמם.

ונראה דשני הפירושים נרמזו כאן, שנעשו בתי מצרים כמו יער, והוסיפו כח בחיות להרוג, וזהו 'ומלאו בתי מצרים את הערוב' [ולא אמר מהערוב], ורצה לומר שנעשו הבתים כמו יער וכנ"ל. וגם האדמה אשר הם עליה, רצה לומר שכל אדמת מצרים נתמלא בערוב, ושוב לא היה שייך לברוח.

(על פי וראא אות יא)

ג. 'גלות יון' שם נזדרזו במצוות נגד גזירת האויבים, וכן יצאו מאפילה לאורה (תנחומא מקץ ג), ואי אפשר להיות זריזים אלא במקום אור, כי בחושך אין זריזות.

ד. הרביעי הוא בגלות הזה 'גלות אדום' שכל כך ארוך ומתמיד בעונותינו הרבים, לפי ש'עָשָׂו' התמיד בכבוד אב ואם. ואנו בגלות הזה אין אנו מתמידים בעסק התורה והמצוות, וכשיבא הזמן שיגאלנו הקב"ה, אז גאולה זו תתמיד, במהרה בימינו.

(על פי וראא מאמר ג')

ואפילו כלנו חכמים וכו' כלנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

נראה דעיקר הטעם שמצוה עלינו לספר ביציאת מצרים הוא מחמת שהקב"ה חישב את הקץ וגאלנו לפני שנגמר הזמן של ארבע מאות שנה שנקבע בברית בין הבתרים. ומחמת שיצאנו קודם הזמן נזקקנו להשתעבד שוב בד' הגלויות כדי להשלים זה הזמן. אבל אילו היינו משתעבדים עד תום ארבע מאות שנה, אין זה שבחו של הקב"ה שהוציאנו משם, כיון שכך הבטיח לאברהם אבינו ע"ה שיגאלנו כשיגיע הקץ, ואם כן לא היה כל כך חובה עלינו לספר ביציאת מצרים.

והנה ידוע מאמר חז"ל שבקבלת התורה נתקעו דברי תורה בלבם באופן שלא ישתכחו, ונעשו בני חורין מיצר הרע ומשעבוד מלכויות. אמנם שני דברים ביטלו זאת, (א) מה שאמרו (שמות כ טז) 'דבר אתה עמנו ונשמעה' וגו', שבקשו לשמוע ממשנו רבינו ע"ה ולא מהקב"ה, (ב) חטא העגל. ושתי דברים אלו גרמו לשכחת התורה, ועל ידי שכחת התורה שוב לא היו בני חורין מיצר הרע ומשעבוד מלכויות. והיה מקום לומר שאילו לא היו אומרים דבר אתה עמנו וגו', ולא היו חוטאים בעגל, ולא היו באים לידי שכחה וכנ"ל, והיו נשארים בבחינת 'יודעים את התורה' ממש, יהיו פטורים מלספר, [כיון שאז היו בני חורין משעבוד ד' מלכויות, ואם כן מוכח שנשלם הקץ במצרים, ושוב אין כל כך שבח ביציאת מצרים וכנ"ל].

על זה קאמר דאף על פי כן 'מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים', שהרי מה שלא היו חוטאים בעגל [שעל ידי זה נמנע שעבוד ד' מלכויות וכנ"ל], אינו שבח שלהם, אלא כל זה בכח מה שהקדים הקב"ה להוציאם קודם הקץ, שהוציאם מרשות הטומאה ויצר הרע, והכניסם לרשותו יתברך.

ומכל שכן לאחר שחטאו בעגל, ויצר הרע חזר למקומו ונתברר שלא הושלם הקץ, ונתחייבו ארבע גלויות האחרות, בוודאי מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים.

קול הישועות

פנינים ומזכירי השכל בפרשת השבוע
מתורת הזרע שמשון ז"ע

0733-454-554

לפרטים, הערות והארות, הקדשות
והנצחות: 05276-97791

לקבלת הגליון במייל:

z0772027554@gmail.com

הפעילות בחסות מידעדרוס:
08-9979095

כל הזכויות שמורות ניתן להדפיס לצורך
אישי בלבד

נא הצטרפו לתורמים הרבים
ותראו ישועות

~ עמדות נדרים פלוס >

תולדות שמשון

~ קול הישועות 0733-454-554

~ הפקדה בבנק: 20-489-411390

על שם תולדות שמשון

לרפואת וישועת עם ישראל.

עריכת והפצת הגליינות לזכות:

אברהם ישעיהו בן לאה, מיכאל בן
דבורה, יעקב יואל בן סימא שמחה,
ישראל בן חיה אהובה וזוג מלכה שושנה
בת שירה לאה, הדסה בת ליבי, יצחק
פנחס בן ביילא, רחמים בן חנה ברכה,
ניסים בן מרסל, חיים מאיר בן עלקא,
שמעון בן תמר, יעקב בן תמו ומסעודה
מרסל בת פרחא,

לרפואה שלמה

חיה בת שולמית שרה, הדסה בת ליבי,
הרב יוסף בן מזל טוב, מכלוף בן ימנה

לעילוי נשמת:

שירה לאה בת יעקב הכהן,
דבורה רות בת לייבל לואיס,
יצחק בן עיישה, שלום פרץ בן חיים,
מרדכי בן שושנה, קלודין מזל בת סול,
דורה דינה בת סטה

לזיווג הגון בנמקל בקרוב, ובני חיי ומזוגי:
יצחק חי בן טובה,
חוה לאה בת פלורה,

מכון תולדות שמשון

לז"נ הגאון המקובל חסידא קדישא

רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני ז"ע

ללמוד • להתענג • להושיע

לאהר התייעצות!

ברגשי שמחה קיבלנו את תגובות
הציבור שגילה ענין ואכפתיות
בפנייתנו.

ועל פי תגובות הציבור
נשתדל בס"ד להביא כל פרשה
חידוש אחד [או חלקו] על הפרשה,
ובנוסף חידוש של דרוש או השקפה
מחומשי בראשית שמות.

בתפילה שחפץ ה' בידינו יצלח
בברכה לכל הלומדים ולכל המגיבים
לכל התורמים ולכל המסייעים

פסח כשר ושמה
וכל הישועות